

Gde se nalazimo danas

Izvor
KoSSev

15. marta 2019. 08:15



Dušan Janjić u kolumni +381

Piše: Dušan Janjić

Po zamisli urednica „KoSSev portala“ ova kolumna bi trebalo da bude uvod u „novu rundu“. Kad smo u pitanju ja i Bljerim Šalja (Blerim Shala), urednice su nam u zadatak dale da „obradimo da li i šta se dešava iza kulisa“ a s ciljem “da se razbiju spinovi, probni baloni i *fake news*”. Biće da ni njima nije bilo lako kad su nam postavljale ovako težak zadatak.

Zadatak je utoliko teži što ga valja ispuniti u atmosferi galame, zaglušujuće buke prangije i čegrtaljki koja prate junačenje naših junaka a o čemu sam pisao [u kolumni od 30. novembra 2017. godine](#). Naravno tada, 2017. godine, bila je godina nade da će se iskoristiti “istorijski momentum” i da ćemo unormalizovati naše odnose i živote. Mnogi su, tada, u atmosferi, osećali miris lipe posle letnje kiše. Ovaj miris je inače uobičajen u junu, barem u mom Beogradu. Ta nada je podgrejana inicijativom predsednike Srbije za unutrašnjim dijalogom. Međutim, nada se ugasila posle godinu dana. A sve manje je lipa u Beogradu jer ih isekoše u ime brzog razvoja i još bržeg pranja para, kroz građevinske zahvate, u čemu je komšijska bliskost interesa i saradnja najviše napredovala.

Drage urednice i Prijatelju,

Dozvolite mi još samo malo sentimentalnosti. Podsetio bih na pravilo da je đavo u detaljima o kome sam, valjda zbog jake čežnje za mirisom lipe koga nije bilo, [pisao 6. avgusta 2017. godine](#). Znao sam da moja rečenica (“Tragači za brzim rešenjima, ili *Đavolji advokati* su na samu pojavu ‘unutrašnjeg dijaloga’ u Srbiji, odlučili da ponovo zaspu javnost zagovaranjem podela i razmene teritorija i ljudi”) neće pokolebati one kojima je etnonacionalizam vizija života.

Očekivano je bilo da će vatru konačnog rešenja podržati ultradesnica i populisiti, posebno oni koji nasleđuju ideje italijanskog fašizma i austro – nemačkog nacizma. Oni ionako ne žive na Blakanu! Ali ni slutio nisam da će se u to kolo uhvatiti i nekadašnja italijanska levičarka a sada *fasilitatorka*. Dakle, kao ni krajem 80ih prošlog veka, ni sada, *Đavo* nije držan na kratkom povocu. Sada se od njegove rabote i ne vide detalji na kojima je nastao. Ljudima se nameće predstava da je ON čitava slika.

Ovoj slici su, ovih dana, dodati, i svima na Balkanu poznati, novi detalji:

Prvi je “vezirski govor”: More sikter bando! U ublaženoj verziji, glavni pregovarač Srbije je poručio: „Dragi naši albanski prijatelji, džaba ste krećili, nema ništa od tog posla“, povodom njihove platforme, i dodao da dijalog može da se nastavi, ali na temelju neke „pametnije platforme“. Evo i nove nade: Možda se ipak i nastavi (dijalog);

Drugi je ritulano “upokoravanje vampira” i to zakucavanjem “mrtvačkog eksera”. Radnju je obavio direktor Đurić u ubeđenju: “Usvajanjem platrofme o dijalogu sa Beogradom, Priština je danas udarila

poslednji ekser u kovčeg procesa dijaloga i celom svetu poslala poruku da je za nju dijalog završen“. Ali, „Srbija će znati da na pravi način odgovori, nećemo prenađiti, ali ćemo znati da zaštitimo državne i nacionalne interese i položaj Srba na Kosovu i u čitavoj Srbiji“. Evo još nove nade: Možda se ipak i nastavi (dijalog) a i mira će biti.

Što se tiče najnovijeg povoda za buđenje nade, odnosno otvaranja pitanja mira, o Platformi skupštine Kosova koja ima svoje loše i dobre strane će se tek razgovarati. Ali ne u ovoj kolumni. Sad samo da ponovim ono što sam već izjavljivao: Ne razumem zašto se Marko Đurić sekira zbog toga što će Priština imati problema da ostvari svoje maksimalističke ciljeve. Postoji i Srbija, u čijoj je vlasti Đurić, sa svojim interesima. Mada, tu su i interesi stranih sila.

Zaista, gde se nalazi dijalog Srbije i Kosova, danas – 15. marta 2019. godine?

Godina 2018. i prvi kvartal 2019. godine su u znaku neizvesnosti i narastajuće krize odnosa političkih aktera prema pitanju Kosova, odnosa Srba i Albanca, Srbije i Kosova. Ovo vreme je započelo (16. januara 2018. godine) još uvek nerazjašnjenim ubistvom jednog od najistaknutijih vođa Srba sa Kosova – Olivera Ivanovića i nastavilo se, marketinškim, propagandnim (zlo)upotrebama bezbednosnih incidenata vojske i policije u svrhe političkog marketinga i „ojačavanja pregovaračkih pozicija“.

U tom „ojačavanju pozicija“ ispoljena je kreativnost u vidu „sto posto taksi“ (na robu iz Srbije i iz Bosne i Hercegovine). To je praćeno nastojanjem da se u takvim okolnostima jednostrano razreše neke od neispunjenih obaveza iz Briselskog dijaloga (poput pitanja registarskih tablica za vozila, uređivanje prelaza, raznih sertifikata, deklaracija, dozvola i slično), aktiviranje policijskih snaga i tužilaštva u sprovođenju vladavine prava (prikupljanje podataka u istrazi o ubistvu Olivera Ivanovića, kao i drugih krivičnih dela).

Ovaj proces je doveo do „nove realnosti“ koja je, po uverenju vlasti Kosova, u njenu korist, dok Srbiju dovodi u nezavidnu situaciju. U svakom slučaju, nastali su novi politički, ekonomski i bezbednosni problemi koji su se nadogradili na već postojeću krizu dijaloga.

I dok iz perspektive lokalnih javnosti izgleda da je dijalog smešten u *tempi passati* (poznato je da se u italijanskom jeziku i praksi koriste mnogi *tempi all passato*); raste nepoverenje u međunarodnoj

zajednici i u regionu u stvarne namere pregovarača i strahova od gubljenja kontrole nad političko-bezbednosnim sukobima. Dotle pojedini neposredni učesnici onoga što je preostalo od dijaloga, posebno predstavnici EU, tvrde da je nedovoljno angažovanje strana u primeni dogovorenog, ali da je u toku period konsultacija pre nego što nastupi zvanična završna faza dijaloga. Iz perspektive javnosti Briselski dijalog je u krizi, u „kritičnoj fazi“ i trebalo bi ga oživeti.

Sadašnju dinamiku Briselskog dijaloga opisao bih kao momentum između usporene i zamrznute slike na kojoj se može videti umirući bolesnik (dijalog) i grupa zbnjenih lekara (od lokalnih političara do evropskih, ili američkih i drugih birokrata, diplomata i političara) koji su posvađani po pitanju o tome da li je potrebna reanimacija. S vremena na vreme, slika oživi tek toliko da bolesnik privremeno diše. Dugo trajanje takve (kliničke) slike ne obećava dobro pacijentu. Briselski dijalog je zapravo pretvoren u povremene susrete političara, razmene mišljenja preko medija i društvenih mreža kao i mobilizaciju masa, za nešto drugo, a ne za normalizaciju odnosa Srbije i Kosova.

Sve to ukazuje na nepostojanje demokratskog okvira i saglasnosti po ovom pitanju i na jačanje autoritarnosti vlasti i militarizacije politike, pre svega u Srbiji i na Kosovu, ali u širem okviru. To stavlja javnost i vlasti Srbije i Kosova, a i međunarodne aktere, pred izbor: Nastavak dijaloga o normalizaciji ili stanje (ne)bezbednosti. U kom će pravcu krenuti zemlje kao i Zapadni Balkan, zavisi, pre svega, od lokalnih vođa i javnosti, ali i od umešanih međunarodnih aktera. Iz te perspektive, pažnje je vredan jedan detalj – odgovor američkog zvaničnika Hejl-a **na pitanje**: *To znači da isključujete bilo koji rizik koji bi mogao da dovede do bilo kakvog nasilja u mesecima pred nama?*

Biser odgovor glasi: „Ono što kažem je da tokom današnjih sastanaka nisam čuo ništa što bi moglo da izgleda kao pretnja ili da sugerise da su politički lideri spremni da koriste nasilje za ostvarivanje političkih ciljeva, što bismo protumačili kao neprihvatljivo“.

Pretpostavljam da su sagovornici ovog zvaničnika odigrali igru koju su naši daleki rođaci – urođenici igrali pred antropolozima i kolonizatorima. Prikazali su ono što će se, po njihovom mišljenju, svideti Posetioocu. Bez iole sumnje da i zvaničnik poznaje urođeničku taktiku, vratio bih se suštini.

I u sadašnjoj krizi, nameće se potreba za obnovom dijaloga, a da bi došlo do obnove, valja da se odgovori na prethodno pitanje koje glasi: Kako i u kom pravcu dalje? Po svemu sudeći, postoje najmanje dva izbora i to:

Prvi, da se cela stvar zadrži u političkom okviru, da bi se postojeći vakuum u dijalogu popunio, potrebno je na Kosovu i u Srbiji, a i u Briselu, da se dođe do izlazne strategije iz pustolovine etničkog razgraničenja, a kapaciteti strana (vlasti Kosova i Srbije) su izrazito ograničeni. Zbog toga je nužna ispomoć – kako stranama, tako i timu *fasilitatorke*, što je javno pokazano i 8. januara 2018. godine, kada je njen susret sa pregovaračkim timom Kosova označio kraj sna sanjanog, tokom druge polovine 2018. godine o tome da bi predsednici Vučić i Tači mogli da naprave zajedničku platformu. U martu 2019. godine, nema zajedničke platforme: Kosovo ima svoju, a šta je sa Srbijom, to se još uvek ne zna.

Sadašnju krizu Srbija i Kosovo ne mogu jednostrano da reše. Kosovo ne može iz ove krize da dobije priznanje svoje državnosti od strane Srbije, a još manje „uzajamno održivo priznanje“. Ali i da Srbija ne može, u ekonomskom i bezbednosnom smislu – mnogo toga da učini za srpsku zajednicu na Kosovu, čak ni na Severu Kosova, ukoliko ne saraduje s vlastima Kosova. Potrebni su diplomatski naponi da bi se izbeglo zaoštavanje tenzija i da se resetuje dijalog.

Pokretačku ulogu u tome mogla bi da ima svojevrsna „misija“ – „Trojka“ (predstavnik vlade SAD, članica EU u liku Nemačke i južnog krila NATO) za utvrđivanje stanja stvari (*fact finding*), održavanje komunikacije s predstavnicima vlasti Srbije i Kosova, podsticanje na razgovor o mogućnostima razrešavanja konkretnih spornih pitanja, počevši od „taksa“ do saradnje u oblasti ljudske i *hard*bezbednosti.

Istovremeno, uobičajeni mehanizam kojim EU podržava dijalog trebalo bi da nastavi posao na pripremi obnove dijaloga iako nije realno očekivati da će se ući u završnu fazu dijaloga;

Drugi izbor je da se ništa ne čini i ne menja. To vodi u rasipanje krize, u seriju sukobljavanja sve do lokalizovanih oružanih sukoba i terorističkih aktivnosti. Naime, kriza će se produbljivati sve više a obe strane će pokušati da stvore novu realnost na terenu i na osnovu tih realnosti oni će pokušati da ponovo crtaju granice. Stoga je značajno upozorenje ambasadora SAD u Prištini Filipa Kosneta: „Ako se odnos između Srbije i Kosova ne poboljša, postaće još gori“.

Zaista ne postoji opcija da se zadrži *status quo*” kako ova kriza ima potencijal da izmakne kontroli i da se prelije u bezbednosne incidente i sukobe i da Srbiju i Kosovo usmeri ka izolaciji. Ako se ovako nastavi, Srbija (i Kosovo) će ostati zatvoreno društvo koje će dugo živeti „izvan istorije“.

(<https://kossev.info/dusan-janjic-gde-se-nalazimo-danas/>)